

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

EUROPSKI SUD ZA LJUDSKA PRAVA

DRUGI ODJEL

PREDMET VUKUŠIĆ protiv HRVATSKE

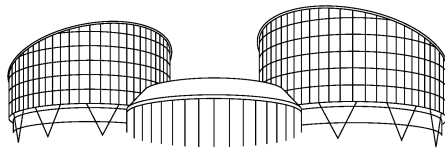
(Zahtjev br. 69735/11)

PRESUDA

STRASBOURG

31. svibnja 2016. godine.

Ova će presuda postati konačna pod okolnostima utvrđenima u članku 44. stavku 2. Konvencije. Može biti podvrgnuta uredničkim izmjenama.

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

EUROPSKI SUD ZA LJUDSKA PRAVA

U predmetu Vukušić protiv Hrvatske,

Europski sud za ljudska prava (Drugi odjel), zasjedajući u Vijeću u sastavu:

Işıl Karakaş, *Predsjednica*,
Julia Laffranque,
Paul Lemmens,
Valeriu Griţco,
Ksenija Turković,
Stéphanie Mourou-Vikström,
Georges Ravarani, *suci*,

i Stanley Naismith, *Tajnik odjela*,

nakon vijećanja zatvorenog za javnost 10. svibnja 2016. godine,
donosi sljedeću presudu koja je usvojena navedenog datuma:

POSTUPAK

1. Postupak u ovome predmetu pokrenut je 25. listopada 2011. godine temeljem zahtjeva (br.69735/11) podnesenog Sudu od strane hrvatskog državljanina, g. Filipa Vukušića („podnositelj zahtjeva”) protiv Republike Hrvatske temeljem članka 34. Konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda („Konvencija”).

2. Podnositelja zahtjeva zastupao je g. D. Rupčić, odvjetnik iz Siska. Hrvatsku Vladu („Vlada”) zastupala je njezina zastupnica gđa Š. Stažnik.

3. Podnositelj zahtjeva je osobito tvrdio da je njegovo pravo vlasništva povrijeđeno utvrđivanjem ništavosti pravne osnove stjecanja prava vlasništva na stanu koji je koristio.

4. Dana 4. ožujka 2013. godine o zahtjevu je obaviještena Vlada.

ČINJENICE

I. OKOLNOSTI PREDMETA

5. Podnositelj zahtjeva rođen je 1946. godine i živi u Zagrebu.

A. Pozadina predmeta

6. 1965. godine Željezara Sisak, poduzeće u društvenom vlasništvu, dodijelilo je svom zaposleniku S.K. i njegovoj obitelji stanarsko pravo na stanu u Sisku. Tijekom 1991. i 1992. godine, srpske paravojne snage preuzele su kontrolu nad otprilike jednom trećinom teritorija Hrvatske i proglasile tzv. „Srpsku autonomnu oblast Krajina” (dalje u tekstu: „Krajina”). Grad Sisak nalazio se blizu granice s Krajinom. Tijekom duljeg razdoblja 1991. i 1992. godine, vršila su se ciljana ubojstva srpskih civila od strane pripadnika hrvatske policije i vojske na sisačkom području (vidi predmet *Jelić protiv Hrvatske*, br. 57856/11, odlomak 78., 12. lipnja 2014.). Zbog te situacije, S.K. i njegova supruga Z.K., oboje srpskog podrijetla, napustili su grad Sisak i otišli živjeti kod svojih rođaka u Rijeku. Ostavili su svoje stvari, poput namještaja i kućanskih aparata, u stanu u Sisku.

7. U svibnju 1991. godine Željezara Sisak, poduzeće u društvenom vlasništvu, pretvoreno je u dioničko društvo i postalo Željezara Sisak Holding. Ostalo je u državnom vlasništvu i pod kontrolom države. U vlasništvu je imalo nekoliko trgovačkih društva, od kojih je jedno bilo Željezara Sisak „Stan” koje je od svibnja 1991. godine upravljalo svim stanovima koje je prethodno posjedovalo bivše poduzeće Željezara Sisak. Drugo društvo je bilo Željezara Sisak Fortis, koje je privatizirano u srpnju 1995. godine. Od 1997. godine država više nije imala udjela u vlasništvu Željezare Sisak Holding.

8. Dana 3. lipnja 1991. godine Hrvatski Sabor donio je Zakon o prodaji stanova na kojima postoji stanarsko pravo (dalje u tekstu: „Zakon o prodaji stanova”), zajedno s ostalim pravnim propisima koji se odnose na prodaju stanova u društvenom vlasništvu na kojima je prije postojalo stanarsko pravo. Općenito, ovim je zakonom dano pravo nositelju stanarskog prava na stanu u društvenom vlasništvu da ga kupi pod povoljnijim uvjetima.

9. Podnositelj zahtjeva i njegova obitelj živjeli su u svojoj kući u gradu Petrinji. Petrinja je bila okupirana od strane srpskih paravojskih snaga u rujnu 1991. godine. Podnositelj zahtjeva i njegova obitelj preselili su se u Sisak kao prognanici. Podnositelj zahtjeva zaposlio se u Željezari Sisak Fortis.

10. 1992. godine podnositelj zahtjeva i njegova obitelj uselili su se u stan na kojem su S.K. i Z.K. imali stanarsko pravo. Prema navodima podnositelja zahtjeva, njegov poslodavac dodijelio je stan njemu i njegovoj obitelji. Prema navodima Vlade, tijekom postupka pred domaćim sudovima podnositelj zahtjeva nije podnio niti jedan dokument iz kojeg bi bilo vidljivo da mu je stan dodijeljen. S.K. i podnositelj zahtjeva u nekoliko su navrata komunicirali putem telefona i S.K. se složio s tim da podnositelj zahtjeva i njegova obitelj, kao prognanici, privremeno koriste stan.

B. Postupak koji se odnosi na stanarsko pravo S.K. i Z.K.

11. Dana 13. srpnja 1992. godine društvo Željezara Sisak „Stan” podnijela je tužbu pred Općinskim sudom u Sisku protiv S.K. i Z.K., tražeći otkaz njihovog stanarskog prava na predmetnom stanu. Podnositelj zahtjeva dao je usmeni iskaz kao svjedok u tom postupku. Izjavio je da ne zna gdje se S.K. nalazi. Nakon što je sud utvrdio da su S.K. i Z.K. osobe čije mjesto boravka nije poznato, postavio im je privremenog zastupnika da ih zastupa u postupku. Dana 20. listopada 1992. godine Općinski sud u Sisku otkazao je stanarsko pravo S.K. i Z.K. iz razloga što su napustili predmetni stan. Presuda je potvrđena od strane Županijskog suda u Sisku 24. ožujka 1992. godine te je time postala pravomoćna.

12. Dana 23. prosinca 1993. godine S.K. i Z.K. podnijeli su prijedlog za ponavljanje parničnog postupka koji je bio pravomoćno okončan. Primjerak tog prijedloga dostavljen je društvu Željezara Sisak „Stan”. Rješenje o dopuštanju prijedloga za ponavljanje postupka doneseno je 12. travnja 1994. godine te je postupak ponovo pokrenut. Podnositelj zahtjeva sudjelovao je u ponovljenom postupku kao umješać na strani tužitelja.

13. Istoga dana, društvo Željezara Sisak Holding i društvo Fortis sklopili su ugovor o kupoprodaji predmetnog stana s podnositeljem zahtjeva temeljem Zakona o prodaji stanova. Primjerak ugovora dostavljen je Državnom odvjetništvu na odobrenje, koje je dano 12. travnja 1994. godine.

14. Dana 22. svibnja 1996. Županijski sud u Sisku odbio je tužbu društva Željezare Sisak „Stan” kojom se traži otkazivanje stanarskog prava S.K. i Z.K. Presuda je potvrđena od strane Županijskog suda u Sisku 30. lipnja 1997. godine te je time postala pravomoćna.

C. Obnova kuće podnositelja zahtjeva u Petrinji

15. Nakon što su hrvatske vlasti preuzele kontrolu nad Petrinjom 1995. godine, podnositelj zahtjeva i njegova obitelj zatražili su pomoć pri obnovi svoje kuće u Petrinji, temeljem Zakona o obnovi (vidi odlomak 28. u daljnjem tekstu).

16. Dana 12. prosinca 1996. godine Upravni odjel za obnovu i razvoj Sisačko-moslavačke županije uvažio je zahtjev podnositelja zahtjeva i dodijelio njemu i njegovoj obitelji iznos od 29.900 hrvatskih kuna (HRK) za popravak njihove kuće u Petrinji.

17. Podnositelj zahtjeva i njegova obitelj potvrdili su upravnim tijelima da su se vratili u Petrinju 16. siječnja 1998. godine. Imali su prijavljeno prebivalište u Petrinji između 5. veljače 1993. godine i 28. prosinca 1999. godine.

D. Utvrđivanje ništavosti pravne osnove za stjecanje vlasništva podnositelja zahtjeva

18. 2003. godine S.K. i Z.K. podnijeli su tužbu pred Općinskim sudom u Sisku protiv ugovornih strana kupoprodajnog ugovora iz 1994. godine, tražeći utvrđenje ništavosti tog ugovora. S.K. je umro tijekom postupka. Općinski sud u Sisku odbio je tužbu iz razloga što je kupoprodajni ugovor bio sklopljen u skladu sa zakonom, obzirom da je u vrijeme sklapanja ugovora podnositelj zahtjeva imao stanarsko pravo na predmetnom stanu.

19. Dana 22. studenoga 2007. godine Županijski sud u Sisku preinačio je presudu Općinskog suda. Utvrdio je kako Z.K. nije izgubila svoje stanarsko pravo budući da joj je isto vraćeno i stoga je kupoprodajni ugovor bio sklopljen protivno prisilnim propisima Zakona o prodaji stanova. Također je utvrdio da su podnositelju zahtjeva bile poznate okolnosti pod kojima su bivši nositelji stanarskog prava napustili predmetni stan, kao i da su podnijeli prijedlog za ponavljanje postupka u kojem je donesena presuda kojom se otkazuje njihovo stanarsko pravo. Stoga je sporni kupoprodajni ugovor protivan moralu društva i Ustavu Republike Hrvatske, te time ništav temeljem članka 103. stavka 1. Zakona o obveznim odnosima. Presuda je potvrđena od strane Vrhovnog suda Republike Hrvatske 20. veljače 2010. godine.

20. Dana 26. ožujka 2008. godine podnositelj zahtjeva podnio je ustavnu tužbu. Pozvao se na članak 3., članak 14., stavak 1. i članak 29., stavak 1. Ustava Republike Hrvatske (vidi odlomak 22. u daljnjem tekstu). U suštini žalio se na presudu Županijskog suda u Sisku kojom je pravna osnova na kojoj se temelji njegovo pravo vlasništva na stanu utvrđena ništavom. Konkretno, u svojoj ustavnoj tužbi napisao je, *inter alia*:

„Nepovredivost prava vlasništva podnositelja zajamčena člankom 3. Ustava Republike Hrvatske, povrijeđena je presudama Županijskog suda u Sisku i Općinskog suda u Sisku iz razloga što je neustavnom odlukom Županijskog suda u Sisku došlo do miješanja u pravo vlasništva podnositelja ...”

21. Dana 9. lipnja 2011. Ustavni sud Republike Hrvatske odbacio je ustavnu tužbu podnositelja zahtjeva kao nedopuštenu, tvrdeći kako u predmetu nije bilo otvoreno niti jedno ustavnopravno pitanje.

22. Podnosite zahtjeva još uvijek živi u predmetnom stanu.

II. MJERODAVNO DOMAĆE PRAVO

A. Ustav

23. Mjerodavni članci Ustava Republike Hrvatske („Narodne novine” br. 56/90 s naknadnim izmjenama i dopunama) glase kako slijedi:

Članak 3.

„Sloboda, jednakost, nacionalna ravnopravnost i ravnopravnost spolova, mirotvorstvo, socijalna pravda, poštivanje prava čovjeka, nepovredivost vlasništva, očuvanje prirode i čovjekova okoliša, vladavina prava i demokratski višestranački sustav najviše su vrednote ustavnog poretka Republike Hrvatske i temelj za tumačenje Ustava.”

Članak 14.

„...“

Svi su pred zakonom jednaki.”

Članak 29.

„Svatko ima pravo da zakonom ustanovljeni neovisni i nepristrani sud pravično i u razumnom roku odluči o njegovim pravima i obvezama, ili o sumnji ili optužbi zbog kažnjivog djela.

...”

Članak 34.

„Dom je nepovrediv.

...”

Članak 48.

„Jamči se pravo vlasništva.

Vlasništvo obvezuje. Nositelji vlasničkog prava i njihovi korisnici dužni su pridonositi općem dobru.”

Članak 141.

„Međunarodni ugovori koji su sklopljeni i potvrđeni u skladu s Ustavom i objavljeni, a koji su na snazi, čine dio unutarnjega pravnog poretka Republike Hrvatske, a po pravnoj su snazi iznad zakona. ...”

B. Mjerodavno zakonodavstvo*1. Ustavni zakon o Ustavnom sudu Republike Hrvatske*

24. Mjerodavan dio Ustavnog zakona o Ustavnom sudu Republike Hrvatske iz 1999. godine („Narodne novine” br. 99/99 – „Zakon o Ustavnom sudu”), kako je izmijenjen Ustavnim zakonom o izmjenama i dopunama Ustavnog zakona o Ustavnom sudu Republike Hrvatske iz 2002. godine („Narodne novine” br. 29/02), koji je stupio na snagu 15. ožujka 2002. glasi kako slijedi:

Članak 62.

„1. Svatko može podnijeti Ustavnom sudu ustavnu tužbu ako smatra da mu je pojedinačnim aktom tijela državne vlasti, tijela jedinice lokalne i područne

(regionalne) samouprave ili pravne osobe s javnim ovlastima, kojim je odlučeno o njegovim pravima i obvezama ili o sumnji ili optužbi zbog kažnjivog djela, povrijeđeno ljudsko pravo ili temeljna sloboda zajamčena Ustavom, odnosno Ustavom zajamčeno pravo na lokalnu i područnu (regionalnu) samoupravu (u daljnjem tekstu: ustavno pravo).

2. Ako je zbog povrede ustavnih prava dopušten drugi pravni put, ustavna tužba može se podnijeti tek nakon što je taj pravni put iscrpljen.

3. U stvarima u kojima je dopušten upravni spor, odnosno revizija u parničnom ili izvanparničnom postupku, pravni put je iscrpljen nakon što je odlučeno i o tim pravnim sredstvima.”

Članak 65. (1)

„Ustavna tužba mora sadržavati ... naznaku ustavnog prava za koje se tvrdi da je povrijeđeno s naznakom mjerodavne odredbe Ustava kojom se to pravo jamči ...”

Članak 71. (1)

„ ... Ustavni sud razmatra samo one povrede ustavnih prava koje su istaknute u ustavnoj tužbi.”

2. *Zakon o prodaji stanova*

25. Zakon o prodaji stanova na kojima postoji stanarsko pravo („Narodne novine”, br. 27/91 s daljnjim izmjenama i dopunama) uređivao je uvjete prodaje stanova na kojima postoji stanarsko pravo.

26. Članak 1. Zakona daje pravo nositeljima stanarskog prava na stanovima u društvenom vlasništvu na kupnju tih stanova po povoljnijim uvjetima, pod uvjetom da svaki korisnik kupi samo jedan stan.

27. Članak 21. obvezivao je prodavatelja da u roku od osam dana dostavi kupoprodajni ugovor nadležnom državnom odvjetništvu na odobrenje.

3. *Zakon o obnovi*

28. Zakon o obnovi („Narodne novine” br. 24/96, 54/96 s daljnjim izmjenama i dopunama) propisuje, *inter alia*, da država pod određenim uvjetima mora odobriti pomoć u obnovi vlasnicima materijalnih dobara (samo stanova i obiteljskih kuća) koja su bila oštećena tijekom rata. Zahtjev se mora podnijeti nadležnom ministarstvu. Osoba koja traži takvu pomoć dužna je dati obvezujuću izjavu da će se vratiti živjeti u stan ili kuću o kojoj je riječ.

4. *Zakon o obveznim odnosima*

29. Mjerodavan dio Zakona o obveznim odnosima („Službeni list Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije” br. 29/78 s naknadnim izmjenama i dopunama, i „Narodne novine Republike Hrvatske” br. 53/91 s

naknadnim izmjenama i dopunama - „Zakon o obveznim odnosima iz 1978. godine”) propisivao je kako slijedi:

Ništavost

Članak 103.

„(1) Ugovor koji je protivan Ustavu Republike Hrvatske, prisilnim propisima ili moralu društva ništav je, osim ako cilj povrijeđenog pravila ne upućuje na neku drugu pravnu posljedicu ili ako zakon u određenom slučaju ne propisuje što drugo.

(2) Ako je sklapanje određenog ugovora zabranjeno samo jednoj strani, ugovor je valjan ako u zakonu nije što drugo predviđeno za određeni slučaj, a strana koja je povrijedila zakonsku zabranu snosit će odgovarajuće posljedice.”

Posljedice ništavosti

Članak 104. stavak 1.

„U slučaju ništavosti ugovora svaka ugovorna strana dužna je vratiti drugoj sve ono što je primila na temelju takva ugovora. Ako to nije moguće, ili ako se narav onoga što je ispunjeno protiv vraćanju, ima se dati odgovarajuća naknada u novcu, prema cijenama u vrijeme donošenja sudske odluke, ako zakon što drugo ne određuje.”

Naknadni nestanak uzroka ništavosti

Članak 107.

„(1) Ništav ugovor ne postaje pravovaljan kad zabrana ili koji drugi uzrok ništavosti naknadno nestane.

(2) Ali, ako je zabrana manjeg značenja, a ugovor izvršen, ništavosti se ne može sticati.”

Odgovornost osobe krive za ništavost ugovora

Članak 108.

„Ugovaratelj koji je kriv za sklapanje ništavog ugovora odgovoran je svome suugovaratelju za štetu koju trpi zbog ništavosti ugovora ako ovaj nije znao ili prema okolnostima nije morao znati za postojanje uzroka ništavosti.”

Isticanje ništavosti

Članak 109.

„(1) Na ništavost sud pazi po službenoj dužnosti i na nju se može pozivati svaka zainteresirana osoba.

(2) Pravo zahtijevati utvrđenje ništavosti ima i državni odvjetnik.”

Neograničeno isticanje ništavosti

Članak 110.

„Pravo na isticanje ništavosti ne gasi se.”

30. Dana 1. siječnja 2006. godine stupio je na snagu novi Zakon o obveznim odnosima („Narodne novine” br. 35/05 s daljnjim izmjenama i dopunama – „Zakon o obveznim odnosima iz 2006. godine”). Članci 322., 323. i 326. do 328. sadrže iste odredbe kao i članci 103., 104. i 107. do 110. Zakona o obveznim odnosima iz 1978. godine.

PRAVO

I. NAVODNA POVREDA ČLANKA 1. PROTOKOLA BR. 1 UZ KONVENCIJU

31. Podnositelj zahtjeva prigovorio je da mu je povrijeđeno pravo na mirno uživanje njegovog vlasništva. Pozvao se na članak 1. Protokola br. 1. uz Konvenciju koji glasi kako slijedi:

„Svaka fizička ili pravna osoba ima pravo na mirno uživanje svojega vlasništva. Nitko se ne smije biti lišen svoga vlasništva, osim u javnom interesu, i to samo uz uvjete predviđene zakonom i općim načelima međunarodnoga prava.

Prethodne odredbe, međutim, ni na koji način ne umanjuju pravo države da primijeni zakone koje smatra potrebnima da bi uredila upotrebu vlasništva u skladu s općim interesom ili za osiguranje plaćanja poreza ili drugih doprinosa ili kazni.”

A. Dopuštenost

1. Tvrdnje stranaka

32. Vlada je tvrdila da podnositelj zahtjeva nije pravilno iscrpio domaća pravna sredstva zato što se u svojoj ustavnoj tužbi nije pozvao, čak ni sadržajno, na povredu prava vlasništva.

33. Nadalje, tvrdila je da članak 1. Protokola br. 1 nije primjenjiv na okolnosti ovoga predmeta iz razloga što se predmet odnosi na spor između privatnih stranaka, konkretno S.K. i Z.K. kao tužitelja te podnositelja zahtjeva i njegovog poslodavca koji su sklopili sporni kupoprodajni ugovor kao tuženika u postupku. Društvo Željezara Sisak „Stan” djelovalo je kao privatna stranka u građanskopravnom sporu, iako je većina njezina kapitala bila u državnom vlasništvu u vrijeme sklapanja spornog kupoprodajnog ugovora. Država je jedino bila umiješana kroz sudove, koji su obavljali svoju redovitu dužnost rješavanja sporova. U potporu tim tvrdnjama, Vlada se pozvala na predmete *S.Ö., A.K. i Ar.K. protiv Turske* ((odl.), br. 31138/96, 13. rujna 1999.) i *Gladysheva protiv Rusije* (br. 7097/10, odlomci 52. i 53., 6. prosinca 2011.).

34. Podnositelj zahtjeva je tvrdio kako se tijekom postupka pred nacionalnim sudovima sadržajno pozvao na povredu prava vlasništva.

2. Ocjena Suda

(a) Iscrpljivanje domaćih pravnih sredstava

35. Sud konstatira da, iako se podnositelj zahtjeva u svojoj ustavnoj tužbi nije pozvao na članak 48. Ustava Republike Hrvatske ili članak 1. Protokola br. 1 uz Konvenciju, izričito je naveo da je presuda Županijskog suda u Sisku od 22. studenoga 2007. godine bila protivna njegovom Ustavom zajamčenom pravu vlasništva (vidi prethodne odlomke 19.-20.).

36. Sud stoga smatra kako je podnositelj zahtjeva dao priliku nacionalnim tijelima, koja je u načelu dana državama ugovornicama temeljem članka 35. stavka 1. Konvencije, da isprave povrede za koje ih se smatra odgovornim (vidi predmet *Lelas protiv Hrvatske*, br. 55555/08, odlomci 45. i 47.-52., 20. svibnja 2010.).

37. Slijedi da se Vladin prigovor o neiscrpljivanju domaćih pravnih sredstava mora odbiti.

(b) Primjenjivost članka 1. Protokola br. 1 uz Konvenciju

38. Prema sudskoj praksi institucija Konvencije, „vlasništvo” u smislu članka 1. Protokola br. 1 uz Konvenciju se odnosi na „postojeće vlasništvo ili imovinu”, uključujući i potraživanja, pod određenim uvjetima. Prema odlukama hrvatskih sudova utvrđeno je da je pravna osnova za stjecanje prava vlasništva nad stanom podnositelja zahtjeva ništava *ab initio*, iz čega proizlazi da on nikada nije bio njegov vlasnik. Sud smatra da je podnositelj zahtjeva imao „vlasništvo” u smislu članka 1. Protokola br. 1 uz Konvenciju čak i ako je pravna osnova temeljem koje je stekao pravo vlasništva utvrđena ništavom *ab initio*. Sud je konstatirao kako je bio u posjedu stana oko 20 godina te kako se smatrao njegovim vlasnikom u svakom pogledu. Štoviše, bilo bi nerazumno prihvatiti da država može donijeti propise kojima se dopušta utvrđivanje ništavosti ugovora ili drugih pravnih osnova za stjecanje prava vlasništva *ab initio* te time izbjeci odgovornost za miješanje u vlasnička prava sukladno Konvenciji (vidi predmet *Panikian protiv Bugarske*, br. 29583/96, odluku Komisije od 10. srpnja 1997. i predmet *Gashi protiv Hrvatske*, br. 32457/05, odlomak 22., 13. prosinca 2007.).

39. Vlada je tvrdila kako članak 1. Protokola br.1 uz Konvenciju nije primjenjiv na ovaj predmet jer se predmet odnosio na građanskopravni spor između privatnih stranaka. S tim u vezi Sud prije svega ponavlja da iako takvi sporovi sami po sebi ne uključuju odgovornost države temeljem članka 1. Protokola br. 1 uz Konvenciju (vidi predmet *Zagrebačka banka d.d. protiv Hrvatske*, br. 39544/05, odlomak 250., 12. prosinca 2013., i u njemu citiranu sudsku praksu), to ne znači da predmetni članak nije primjenjiv na tu vrstu spora. Ako su sudske odluke u takvim sporovima proizvoljne ili na drugi način očigledno nerazumne, predstavljale bi povredu

članka 1. Protokola br. 1 (ibid.). Ako nisu, onda te odluke ne dovode do miješanja u pravo na mirno uživanje vlasništva (ibid., odlomak 252., i vidi također u njemu citiranu sudsku praksu). U svakom slučaju, i dalje se primjenjuje članak 1. Protokola br. 1. Slijedom toga, prigovor Vlade glede neprimjenjivosti članka 1. Protokola br.1. mora se odbiti.

(c) Zaključak

40. Sud utvrđuje kako ovaj zahtjev nije očito neosnovan u smislu članka 35. stavka 3. (a) Konvencije. Utvrđuje i da nije nedopušten ni po kojoj drugoj osnovi. Stoga se mora proglasiti dopuštenim.

B. Osnovanost

1. Tvrdnje stranaka

(a) Podnesci podnositelja zahtjeva

41. Podnositelj zahtjeva tvrdio je došlo do povrede njegovih prava iz članka 1. Protokola br. 1. utvrđivanjem ništavosti pravne osnove za stjecanje prava vlasništva na stanu koji je koristio. Tvrdio je da je kupio stan u dobroj vjeri i da je živio u njemu više od dvadeset godina. Situaciju u kojoj su on, s jedne strane, te Z.K. u S.K., s druge strane imali kontradiktorne pravne osnove za korištenje istog stana su stvorila državna tijela. Općinski sud u Sisku i Županijski sud u Sisku najprije su u svojim presudama otkazali stanarsko pravo S.K. i ZK., da bi potom poništili navedene presude.

(b) Podnesci Vlade

42. Vlada je tvrdila kako je ugovor o kupoprodaji predmetnog stana sklopljen između podnositelja zahtjeva i njegovog poslodavca ništav te da podnositelj zahtjeva nije mogao steći pravo vlasništva na toj pravnoj osnovi obzirom da ništav ugovor ne proizvodi pravne učinke.

43. Dakle, Vlada je smatrala kako nije došlo do miješanja u pravo vlasništva podnositelja zahtjeva. U slučaju da Sud donese suprotan zaključak s obzirom na to da se odluka domaćih sudova kojom se utvrđuje ništavost spornog kupoprodajnog ugovora temelji na članku 103. Zakona o obveznim odnosima, miješanje bi bilo u skladu sa zakonom. Također je težilo legitimnom cilju zaštite pravnog poretka.

44. Vlada je dalje naglasila kako je miješanje bilo razmjerno i kako podnositelj zahtjeva nije snosio nikakav pretjeran individualni teret. Podnositelj zahtjeva je znao zašto su S.K. i Z.K. napustili Sisak i ostao je u kontaktu s njima. Poslodavac podnositelja zahtjeva prodao je predmetni stan podnositelju zahtjeva, iako je znao da su S.K. i Z.K. podnijeli prijedlog za ponavljanje postupka u kojemu su izgubili svoje stanarsko pravo.

45. Dopuštajući ponavljanje navedenog postupka, presude Općinskog suda u Sisku i Županijskog suda u Sisku kojima se otkazuje stanarsko pravo S.K. i Z.K. bile su ukinute, što je imalo za posljedicu to da je njihovo stanarsko pravo opstalo. Dakle, podnositelj zahtjeva nije imao pravo na kupnju predmetnog stana, te je ugovor o kupoprodaji u tom smislu utvrđen ništavim.

46. Predmetni stan je bio samo privremeni smještaj za podnositelja zahtjeva i njegovu obitelj, kao prognanike, tijekom okupacije grada Petrinje gdje su imali kuću u vlasništvu. Nakon oslobođenja Petrinje, podnositelj zahtjeva i njegova obitelj dobili su pomoć pri obnovi svoje kuće u Petrinji. Svrha Zakona o obnovi bila je upravo da se prognanicima omogući povratak u njihove domove.

47. Konačno, nakon što je utvrđena ništavost spornog kupoprodajnog ugovora, podnositelj zahtjeva je mogao tražiti povrat novčanog iznosa plaćenog za predmetni stan.

2. Ocjena Suda

(a) Je li došlo do miješanja u pravo vlasništva podnositelja zahtjeva

48. U odnosu na Vladine navode da se ovaj predmet odnosi na građanskopravni spor između privatnih stranaka (vidi prethodne odlomke 33. i 39.), Sud ponavlja kako sama činjenica da je država, preko svog pravosudnog sustava, uspostavila forum za rješavanje privatnopravnog spora, ne dovodi do miješanja države u vlasnička prava iz članka 1. Protokola br. 1 (vidi naprijed citirani predmet *Zagrebačka banka*, odlomak 250., i u njemu citirane predmete). Međutim, prema mišljenju Suda, ovaj predmet ne predstavlja građanskopravni spor u tradicionalnom smislu, niti je uloga države bila ograničena samo na uspostavu pravosudnog foruma za rješavanje takvog spora. S tim u vezi, Sud je prije svega konstatirao kako je ugovor o kupoprodaji kojim je društvo *Željezara Sisak Holding* prodalo podnositelju zahtjeva predmetni stan, utvrđen ništavim jer je protivan prisilnim odredbama Zakona o prodaji stanova. Priroda i svrha toga Zakona upućuju na to da se radi o propisu koji ima pretežno (ako ne i potpuno) javnopravni karakter. To najbolje oslikava činjenica da su, sukladno navedenom propisu, bivša poduzeća u društvenom vlasništvu (poput *Željezare Sisak Holding* u ovom predmetu), čak i nakon što su privatizirana i pretvorena u privatna trgovačka društva, morala pod povoljnijim uvjetima prodati stanove u svom vlasništvu onima koji su bili nositelji stanarskih prava na tim stanovima (vidi prethodni odlomak 26.). Štoviše, nadležni državni odvjetnik morao je odobriti takve ugovore (vidi prethodni odlomak 27.). Upravo zbog tog razloga se Sud, u sličnim predmetima, nije ograničio na razmatranje da li su presude domaćih sudova, kojima se podnositeljima zahtjeva oduzima pravo vlasništva nad stanovima kupljenim temeljem Zakona o prodaji stanova, proizvoljne ili očigledno nerazumne (vidi

naprijed citirani predmet *Gashi* i predmet *Pavlinović protiv Hrvatske* (odl.), br. 17124/05 i 17126/05, 3. srpnja 2009.) Štoviše, Sud je smatrao kako su takve presude predstavljale miješanje u prava podnositelja zahtjeva iz članka 1. Protokola br. 1, te je razmotrio da li je takvo miješanje bilo predviđeno zakonom, je li bilo u javnom interesu i da li je bilo razmjerno. Štoviše, u vrijeme kada je predmetni stan bio prodan podnositelju zahtjeva, 1994. godine, Željezara Sisak Holding je još uvijek bila u državnom vlasništvu i pod kontrolom države (usporedi s predmetima *Ališić i drugi protiv Bosne i Hercegovine, Hrvatske, Srbije, Slovenije i Makedonije* [GC], br. 60642/08, odlomci 115.-117., ECHR 2014; *R. Kačapor i drugi protiv Srbije*, br. 2269/06 i dr., odlomci 97. i 98., 15. siječnja 2008.; i *Zastava It Turs protiv Srbije* (odl.), br. 24922/12, odlomci 19.-23., 9. travnja 2013.).

49. Sud ponavlja da članak 1. Protokola br. 1. u suštini jamči pravo vlasništva i sadrži tri različita pravila. Prvo, koje je utvrđeno u prvoj rečenici prvog stavka i koje je opće prirode, iznosi načelo mirnog uživanja vlasništva. Drugo pravilo, u drugoj rečenici istog stavka, odnosi se na lišenje vlasništva i podvrgava ga određenim uvjetima. Treće pravilo, sadržano u drugom stavku, priznaje da države ugovornice, između ostalog, imaju pravo nadzirati upotrebu vlasništva u skladu s općim interesom. Drugo i treće pravilo, koji se tiču posebnih slučajeva miješanja u pravo na mirno uživanje vlasništva, treba tumačiti u svjetlu općeg načela sadržanog u prvom pravilu (vidi, između drugih izvora prava, predmet *Draon protiv Francuske* [GC], br. 1513/03, odlomak 69., 6. listopada 2005.).

50. S tim u vezi Sud konstatira da je podnositelj zahtjeva kupio predmetni stan na temelju kupoprodajnog ugovora sklopljenog 1994. godine s vlasnikom stana, bivšim poduzećem u društvenom vlasništvu koje je u to vrijeme već bilo privatizirano. Međutim, do 1997. godine većina kapitala Željezare Sisak Holding još je bila u državnom vlasništvu. Presuda Županijskog suda u Sisku od 22. studenoga 2007. godine kojom je utvrđena ništavost kupoprodajnog ugovora na kojem podnositelj zahtjeva temelji svoje pravo vlasništva predstavljala je miješanje u njegovo pravo na mirno uživanje vlasništva, kako je zajamčeno člankom 1. Protokola br. 1 uz Konvenciju. Što se tiče pitanja da li je miješanje obuhvaćeno prvim ili drugim stavkom tog članka, Sud je već zaključio kako utvrđivanje ništavosti pravne osnove za stjecanje prava vlasništva treba razmotriti prema prvom stavku, drugoj rečenici, obzirom da predstavlja lišenje vlasništva (vidi naprijed citirani predmet *Gashi*, odlomci 27.-28., i predmet *Velikovi i drugi protiv Bugarske*, br. 43278/98, 45437/99, 48014/99, 48380/99, 51362/99, 53367/99, 60036/00, 73465/01 i 194/02, stavci 159.-160., 15. ožujka 2007.). Sud smatra da i u ovome predmetu treba slijediti isti pristup.

51. Sud mora nadalje razmotriti je li miješanje bilo opravdano.

(b) Opravdanje za miješanje u mirno uživanje „vlasništva”*(i) Je li miješanje bilo „predviđeno zakonom”*

52. Sud ponavlja da je prvi i najvažniji uvjet iz članka 1. Protokola br. 1. taj da bilo kakvo miješanje javne vlasti u mirno uživanje vlasništva treba biti zakonito (vidi predmet *Iatridis protiv Grčke* [GC], br. 31107/96, odlomak 58., ECHR 1999-II).

53. Prema mišljenju Suda, presude domaćih sudova u ovome predmetu imale su pravnu osnovanost u domaćem zakonu, konkretno u članku 103. Zakona o obveznim odnosima. Nema nikakvih naznaka da su domaći sudovi proizvoljno primijenili navedenu odredbu ili da su njihove odluke i posljedično oduzimanje vlasništva bili nezakoniti prema domaćem pravu. Sud ponavlja da su njegove ovlasti razmatranja usklađenosti s domaćim pravom ograničene (vidi, između drugih izvora prava, predmet *Allan Jacobsson protiv Švedske* (br. 2), 19. veljače 1998., odlomak 57., *Izvjешća* 1998-I). Tumačenje i primjena domaćega prava, čak i u onim područjima u kojima su pravila tog prava „ugrađena” u Konvenciju, prvenstveno je zadaća nacionalnih tijela, i to sudova, jer su po prirodi stvari upravo nacionalna tijela kvalificirana rješavati pitanja koja se otvore u takvim situacijama (vidi, *mutatis mutandis*, predmet *Winterwerp protiv Nizozemske*, 24. listopada 1979., odlomak 46., Serija A br. 33).

54. Sud se stoga uvjerio da je miješanje u ovome predmetu bilo „predviđeno zakonom”, kako to zahtijeva članak 1. Protokola br. 1 uz Konvenciju.

(ii) Je li miješanje težilo cilju koji je u javnom interesu

55. Svako miješanje u pravo vlasništva, bez obzira na pravilo koje se na njega primjenjuje, može biti opravdano samo ako služi javnom (ili općem) interesu.

56. Sud ponavlja da, zbog izravnog znanja o svome društvu i njegovim potrebama, nacionalne vlasti u načelu mogu bolje od međunarodnog suca odlučiti što je „u javnom interesu”. Stoga, u sustavu zaštite uspostavljenom na temelju Konvencije, upravo nacionalna tijela imaju zadaću napraviti početnu ocjenu glede postojanja problema od javnog značaja koji opravdava mjere miješanja u mirno uživanje vlasništva. Ovdje, kao i u drugim područjima na koja se protežu jamstva iz Konvencije, nacionalna tijela, prema tome, imaju određenu slobodu procjene (vidi, *inter alia* i *mutatis mutandis*, naprijed citirani predmet *Draon*, odlomak 75.).

57. Nadalje, pojam „javnog interesa” neminovno je ekstenzivan. Smatrajući prirodnim da sloboda procjene koju zakonodavac ima u provedbi socijalnih i ekonomskih politika treba biti široka, Sud će poštivati prosudbu zakonodavca o tome što je „u javnom interesu”, osim ako je ta prosudba očigledno bez razumne osnove (vidi, *inter alia*, naprijed citirani predmet *Draon*, odlomak 76.). To se isto nužno primjenjuje, ako ne i *a fortiori*, na

korjenite društvene promjene poput onih koje su se dogodile u Srednjoj i Istočnoj Europi nakon 1989. godine (vidi predmet *Jahn i drugi protiv Njemačke* [GC], br. 46720/99, 72203/01 i 72552/01, odlomak 91., ECHR 2005-VI).

58. Obzirom na to da je u ovom predmetu presuda kojom se otkazuje stanarsko pravo izvornih nositelja ukinuta, pravna osnova stjecanja prava vlasništva podnositelja zahtjeva je utvrđena ništavom jer je protivna odredbama Zakona o prodaji stanova, moralu društva i Ustavu Republike Hrvatske, te stoga podnositelj zahtjeva nije mogao steći stanarsko pravo na istom stanu. Slijedom toga, on nije imao pravo na kupnju stana.

59. Sud prihvaća da su nacionalni sudovi, utvrdivši da je predmetni kupoprodajni ugovor ništav, težili ciljevima koji bili u javnom interesu, odnosno ciljevima zaštite vladavine prava i zaštite prava drugih.

(iii) *Razmjernost miješanja*

60. Sud također mora ispitati je li prilikom miješanja u mirno uživanje vlasništva uspostavljena tražena pravična ravnoteža između potreba općeg interesa javnosti i zahtjeva zaštite temeljnih prava pojedinca, odnosno je li podnositelju zahtjeva nametnut nerazmjernan i prekomjerni teret (vidi, između mnogih drugih izvora prava, naprijed citirani predmet, *Jahn i drugi*, odlomak 93.). Tako će ravnoteža koju treba održati između potreba općega interesa zajednice i zahtjeva temeljnih prava biti narušena ako je dotična osoba morala snositi „nerazmjernan teret” (vidi, između drugih izvora prava, predmet *The Holy Monasteries protiv Grčke*, 9. prosinca 1994., odlomci 70.-71., Serija A br. 301-A). Unatoč slobodi procjene koja je državi dana, Sud u izvršavanju svoje ovlasti preispitivanja ipak mora odrediti je li tražena ravnoteža održana na način koji je u skladu s pravom vlasništva podnositelja zahtjeva (vidi predmet *Rosinski protiv Poljske*, br. 17373/02, odlomak 78., 17. srpnja 2007.). Važnost postizanja te ravnoteže ogleda se u strukturi članka 1. Protokola br. 1 uz Konvenciju u cjelini, uključujući time i njegov prvi stavak, drugu rečenicu, koju treba tumačiti u svijetlu općega načela sadržanog u prvoj rečenici. Osobito treba postojati razuman odnos razmjernosti između upotrijebljenih sredstava i cilja što ga se željelo ostvariti kroz bilo koju mjeru kojom se neka osoba lišava svoga vlasništva (vidi predmete *Pressos Compania Naviera S.A. i drugi protiv Belgije*, 20. studenoga 1995., odlomak 38., Serija A br. 332, i *Bivši kralj Grčke i drugi protiv Grčke* [GC], br. 25701/94, odlomak 89., ECHR 2000-XII).

61. Sud je na početku konstatirao kako se zaključci nacionalnih sudova koji su doveli do utvrđenja ništavosti pravne osnove stjecanja vlasništva podnositelja zahtjeva uglavnom temelje na činjenici da su druge osobe, S.K. i Z.K., bile nositelji stanarskog prava na predmetnom stanu te da su presude kojima se otkazuje njihovo stanarsko pravo ukinute. Posljedica takvih odluka bila je ta da S.K. i Z.K. nikada nisu izgubili svoje stanarsko pravo. Nacionalni sudovi su također naglasili kako je podnositelj zahtjeva bio

svjestan okolnosti pod kojima su S.K. i Z.K. napustili predmetni stan i činjenice da su podnijeli prijedlog za ponavljanje postupka u kojem je otkazano njihovo stanarsko pravo, gdje je podnositelj zahtjeva čak bio umješak u postupku.

62. Međutim, u međuvremenu se podnositelj zahtjeva uselio u stan, navodno uz prešutnu suglasnost vlasnika stana, društva Željezare Sisak Holding, koje je naknadno prodalo stan podnositelju zahtjeva pod povoljnijim uvjetima, kako je propisano Zakonom o prodaji stanova. Kupoprodajni ugovor je bio odobren od strane Državnog odvjetništva, kako to zahtijeva članak 21. navedenog Zakona. Time su državni organi stvorili situaciju u kojoj su dvije osobe imale kontradiktorne pravne osnove u odnosu na isti stan.

63. Sud naglašava da njegova zadaća u ovome predmetu nije dovesti u pitanje pravo države da donosi zakone s ciljem osiguranja vladavine prava kroz utvrđenje ništavosti manjkavih ugovora koji su u suprotnosti s prisilnim propisima, već da, u skladu sa svojim nadzornim ovlastima koje proizlaze iz Konvencije, ispita način na koji su ti zakoni primijenjeni u predmetu podnositelja zahtjeva i jesu li odluke što su ih donijela mjerodavna domaća tijela bile u skladu s načelima propisanim u članku 1. Protokola br. 1 uz Konvenciju.

64. U razmatranju je li uspostavljena pravična ravnoteža između javnog interesa i interesa podnositelja zahtjeva, Sud posebice ponavlja važnost načela „dobrog upravljanja”. Načelo „dobrog upravljanja” općenito ne bi trebalo spriječiti vlasti da isprave povremene pogreške, čak i one koje su posljedica njihovog vlastitog propusta. Drugačije stajalište, *inter alia*, dovelo bi do sankcioniranja neprimjerene raspodjele nedovoljnih javnih sredstava, što bi samo po sebi bilo protivno javnom interesu (vidi predmet *Moskal protiv Poljske*, br. 10373/05, odlomak 73., 15. rujna 2009.). S druge strane, potreba da se ispravi stara „pogreška” ne bi trebala dovesti do nerazmjernog miješanja u novo pravo stečeno od strane pojedinca koji se u dobroj vjeri oslanja na zakonitost djelovanja javnih tijela (vidi, *mutatis mutandis*, predmet *Pincová i Pinc protiv Češke Republike*, br. 36548/97, odlomak 58., ECHR 2002-VIII). Drugim riječima, državna tijela koja uspostave ili se ne pridržavaju vlastitih pravila ne bi smjela profitirati od svojih propusta ili izbjeći svoje obveze (vidi naprijed citirani predmet *Lelas*, odlomak 74.). Rizik od bilo kakve pogreške koju počini državno tijelo mora snositi sama država, a pogreške se ne smiju ispravljati na teret pojedinaca kojih se tiču (vidi, *mutatis mutandis*, između drugih izvora prava, naprijed citirane predmete *Pincová i Pinc*, odlomak 58.; *Gashi*, odlomak 40.; i predmet *Trgo protiv Hrvatske*, br. 35298/04, odlomak 67., 11. lipnja 2009.). U kontekstu opoziva pravne osnove za stjecanje prava vlasništva koja je pogrešno priznata, načelo „dobrog upravljanja” ne samo da može vlastima nametnuti obvezu da djeluju brzo u ispravljanju svoje pogreške (vidi naprijed citirani predmet *Moskal*, odlomak 69.), već može zahtijevati i

plaćanje odgovarajuće novčane naknade ili davanje druge vrste odgovarajuće reparacije njegovom bivšem nositelju koji je to pravo stekao u dobroj vjeri (vidi naprijed citirani predmet *Pincová i Pinc*, odlomak 53.; te predmete *Toşcuță i drugi protiv Rumunjske*, br. 36900/03, odlomak 38., 25. studenoga 2008.; i *Rysovskyy protiv Ukrajine*, br. 29979/04, odlomak 71., 20. listopada 2011.).

65. Sud i bivša Komisija već su se bavili predmetima koji se odnose na utvrđivanje ništavosti kupoprodajnih ugovora na temelju kojih su podnositelji zahtjeva kupili stanove koje su koristili (vidi, *inter alia*, naprijed citirane predmete *Panikian*, str. 109.-119.; *Pincová i Pinc*; i *Velikovi i drugi*). U tim su predmetima Sud i Komisija bili pozvani ocijeniti posebne situacije koje su se odnosile na propise donesene s ciljem ispravljanja nepravdi počinjenih prije više desetljeća i naslijeđenih iz komunističkih režima u konkretnim državama. Osobito, u presudi *Velikovi i drugi* (prethodno citirano, odlomak 190.) Sud je utvrdio određene kriterije za odlučivanje o tome je li u takvim slučajevima poštivano načelo razmjernosti. Presudio je:

„... Načelo razmjernosti mora biti razmotreno uzimajući u obzir sljedeće čimbenike: (i) potpada li predmet nedvojbeno u domašaj opravdanih ciljeva iz Zakona o povratu imovine, s obzirom na činjeničnu i pravnu osnovu vlasništva podnositelja zahtjeva i utvrđenja nacionalnih sudova u kojima su je proglasili ništavom (zlouporaba položaja, materijalna zakonitost ili manji propusti administracije) i (ii) teškoće što su ih podnositelji zahtjeva pretrpjeli i prikladnost ostvarene naknade ili naknade koja se mogla ostvariti uobičajenim korištenjem postupaka i mogućnosti koji su podnositeljima zahtjeva bili na raspolaganju u relevantno vrijeme, uključujući... mogućnost podnositelja zahtjeva da si osiguraju novi stan.”

Sud smatra da se gore navedeni kriteriji primjenjuju, *mutatis mutandis*, u ovome predmetu.

66. S tim u vezi Sud primjećuje da su domaći sudovi utvrdili da je kupoprodajni ugovor kojim je podnositelj zahtjeva stekao pravo vlasništva nad predmetnim stanom ništav zbog toga što je bio sklopljen protivno prisilnim odredbama Zakona o prodaji stanova. Podnositelj zahtjeva bio je svjestan okolnosti u kojima su S.K. i Z.K. napustili stan u Sisku budući da je ostao u kontaktu s njima. Također je bio svjestan, u vrijeme kada je kupio predmetni stan, da su Z.K. i S.K. podnijeli prijedlog za ponavljanje parničnog postupka u kojem je donesena presuda kojom je otkazano njihovo stanarsko pravo na tom stanu. U takvim okolnostima Sud smatra kako se ne može u potpunosti isključiti da podnositelj zahtjeva nije postupao u dobroj vjeri odnosno da se nedostatak zbog kojeg je kupoprodajni ugovor utvrđen ništavim može djelomično pripisati njemu.

67. Prema mišljenju Suda, u takvoj situaciji javni interes kojemu se težilo utvrđivanjem ništavosti pravne osnove, što se konkretno odnosi na prava Z.K. i S.K. kao bivših stanara kojima je vraćeno stanarsko pravo, snažno prevladava nad bilo kojim pravom koje bi podnositelj zahtjeva

mogao imati na predmetnom stanu. Time je ispunjen prvi kriterij iz testa *Velikovi* (vidi prethodni odlomak 65.).

68. Što se tiče drugog kriterija, prilikom razmatranja da li je podnositelju zahtjeva bila dostupna odgovarajuća naknada, Sud mora uzeti u obzir posebne okolnosti svakog predmeta, uključujući dostupnost naknade i konkretnu situaciju u kojoj se podnositelj zahtjeva našao (vidi naprijed citirani predmet *Velikovi i drugi*, odlomak 231.). Podnositelju zahtjeva je bila dostupna jasna i predvidiva mogućnost dobivanja naknade (vidi, obratnom implikacijom, naprijed citirani predmet *Velikovi i drugi*, odlomak 227.). Posebice, pozivajući se na članak 104. stavak 1. i članak 108. Zakona o obveznim odnosima iz 1978. godine (ili, nakon 1. siječnja 2006., na članak 323. Zakona o obveznim odnosima iz 2006. godine), podnositelj zahtjeva ne samo da je mogao tražiti povrat plaćenog, nego i obračunatu zakonsku kamatu te naknadu bilo kakve daljnje štete koju je mogao pretrpjeti.

69. Što se tiče situacije u kojoj se podnositelj zahtjeva našao, Sud primjećuje kako mu je dodijeljena pomoć pri obnovi kako bi popravio svoju kuću u Petrinji koja je bila oštećena u ratu. Svrha propisa koji se odnosi na dodjelu sredstava za obnovu kuća oštećenih tijekom rata bila je da se vlasnicima omogući da se vrate u svoje domove i da žive u njima (vidi prethodni odlomak 28.). Iako je dobio sredstva od države za tu svrhu, podnositelj zahtjeva je također i kupio stan u Sisku pod povoljnijim uvjetima propisanim Zakonom o prodaji stanova. Međutim, stvarni cilj toga zakona bio je riješiti stambene potrebe onih koji nisu imali u vlasništvu drugi prikladni prostor za život (vidi prethodni odlomak 25.).

70. Temeljem svega navedenog, Sud zaključuje kako miješanje na koje se poziva, nije postavilo prekomjeran individualni teret na podnositelja zahtjeva. Stoga nije došlo do povrede članka 1. Protokola br. 1 uz Konvenciju.

II. NAVODNA POVREDA ČLANKA 8. KONVENCIJE

71. Podnositelj zahtjeva je prigovorio da mu je povrijeđeno pravo na poštivanje njegovog doma. Pozvao se na članak 8. Konvencije koji glasi kako slijedi:

„1. Svatko ima pravo na poštovanje svoga privatnog i obiteljskog života, doma i dopisivanja.

2. Javna vlast se neće miješati u ostvarivanje tog prava, osim u skladu sa zakonom i ako je u demokratskom društvu nužno radi interesa državne sigurnosti, javnog reda i mira, ili gospodarske dobrobiti zemlje, te radi sprečavanja nereda ili zločina, radi zaštite zdravlja ili morala ili radi zaštite prava i sloboda drugih.”

Dopuštenost

1. Tvrđnje stranaka

72. Vlada je tvrdila da se podnositelj zahtjeva nije, niti izričito niti sadržajno, pozvao na povredu prava na poštovanje doma pred nacionalnim sudovima. Konkretno, u svojoj ustavnoj tužbi podnositelj zahtjeva nije se izričito pozvao na članak 34. Ustava Republike Hrvatske.

73. Podnositelj zahtjeva je odgovorio kako se sadržajno pozvao na navedenu povredu jer je tijekom postupaka prede nacionalnim sudovima tvrdio kako je predmetni stan njegov dom s obzirom da u njemu stanuje od 1991. godine, odnosno, više od dvadeset godina.

2. Ocjena Suda

74. Sud primjećuje da se podnositelj zahtjeva u svojoj ustavnoj tužbi nije pozvao na članak 8. Konvencije ili članak 34. Ustava Republike Hrvatske, odredbu koja jamči pravo na poštovanje nečijeg doma i stoga nedvojbeno odgovara članku 8. Konvencije.

75. Što je još važnije, podnositelj zahtjeva se nije sadržajno pozvao na povredu prava na dom niti u svojoj ustavnoj tužbi. Konkretno, u ustavnoj tužbi niti jednom nije naveo da se radi o „domu” te niti jednom nije spomenuo da je živio u stanu o kojem je riječ više od dvadeset godina.

76. S tim u vezi Sud ponavlja da, kako bi se pravilno iscrpila domaća pravna sredstva, nije dovoljno da je povreda Konvencije „vidljiva” iz činjenica predmeta i podnesaka podnositelja zahtjeva, već se oni moraju pozvati (izričito ili sadržajno) na povredu i to na način koji ne ostavlja sumnju da je prigovor koji je naknadno podnesen Sudu, doista bio istaknut na domaćoj razini (vidi predmet *Merot d.o.o. i Storitve Tir d.o.o. protiv Hrvatske* (odl.), br. 29426/08 29737/08, odlomak 36., 10. prosinca 2013.). Suprotno navodima podnositelja zahtjeva, Sud primjećuje kako se on u ustavnoj tužbi nije niti izričito niti sadržajno pozvao na povredu prava na poštovanje doma.

77. U takvim okolnostima Sud smatra da podnositelj zahtjeva nije pravilno iscrpio domaća pravna sredstva te stoga nije nacionalnim tijelima dao priliku - koja u načelu treba biti dana državama ugovornicama u skladu s člankom 35. stavkom 1. Konvencije – da se očituju o konkretnoj povredi Konvencije za koju se tvrdi da su je počinila, te da je time spriječe ili isprave (vidi, na primjer, naprijed citirani predmet *Merot d.o.o. i Storitve Tir d.o.o.*, odlomak 38., i u njemu citirane predmete).

78. Slijedi da je ovaj prigovor nedopušten na temelju članka 35. stavka 1. Konvencije zbog neiscrpljivanja domaćih pravnih sredstava, te stoga mora biti odbačen u skladu s člankom 35. stavkom 4. Konvencije.

IZ TIH RAZLOGA SUD JEDNOGLASNO

1. *Utvrdjuje* da je prigovor temeljem članka 1. Protokola br. 1 uz Konvenciju dopušten, a ostatak zahtjeva nedopušten;
2. *Presuđuje* da nije došlo do povrede članka 1. Protokola br. 1 uz Konvenciju.

Sastavljeno na engleskom jeziku i otpravljeno u pisanom obliku 31. svibnja 2016. godine u skladu s pravilom 77., stavcima 2. i 3. Poslovnika Suda.

Stanley Naismith
Tajnik

Işıl Karakaş
Predsjednica

© 2016 Ured zastupnika Republike Hrvatske pred Europskim sudom za ljudska prava

Ured zastupnika Republike Hrvatske pred Europskim sudom za ljudska prava provjerio je točnost prijevoda, te proveo lekturu i pravnu redakтуру istoga.